

The paper details the notion of magical ritual considering its socio- historical, aesthetic, cultural and other aspects. Determine the meaning, the essence of the phenomenon, its methodological basis of the study. The author based on the scientific achievements of domestic and foreign scientists, trying to refine traditional attitudes about the ritual, also to answer questions about places and values used in ritual artifacts. Considering the diversity expressed in these writings thoughts, allows you to create an objective vision of cultural ritual items.

The main object of the study is a refinement of traditional attitudes to magic rituals, clarification of the content artifacts that demonstrate their ritual purpose. The need to appeal to the ancient manuscripts, a new look at the biblical text, a new reading of ancient heritage where man is regarded as equal and equivalent of the Space is caused by the necessity to view human potential, in particular, its ability to influence some of the processes of the mind, ritual, energy sent for a specific purpose.

Integrative cultural doctrine allows to identify the use of ritual peculiar way of man's knowledge of the world, with the only difference that the use of various magical manipulation is a manifestation of human intervention in the Universe.

Scientific novelty of the presented paper is that magical ritual understood from the standpoint of modern philosophy and psychology, partly as a kind of thought-form that does not vanish with time, but is transformed into a new concept today. In support of this thesis, the author gives the example that in the modern world for an illustration of the ritual, without the use of traditional action can act artifact endowed with magical properties.

The author refers to the leading research in the philosophy of science, involving the analysis of the results of scientific experiments, the scientists of the Russian Academy of Sciences in the field of neuroscience, quantum physics, and mechanics, new historical discoveries.

This scientific study is designed to answer a number of questions in the field of contemporary cultural studies. The paper does not prevail no thoughts about the phenomenon of anti-science magical ritual about it openly esoteric meaning. Cogence nominated in studies designed to assess the cultural aspect of traditional concepts.

In the area of modern consciousness research emphasized cognitive interest in the study of supernatural human capabilities, especially by scientists.

In this paperwork, the main accent is made on the interaction of magic and logic that causes a change in the modern interpretation of the cultural aspect of ritual.

Key words: magic, ritual, culture phenomenon, symbol, philosophy.

УДК 008.130.1

Трунова Ірина Миколаївна
здобувач

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ФЕСТИВАЛІВ У ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ: початок ХХІ століття

У статті висвітлено основні тенденції проведення культурно-мистецьких фестивалів у Хмельницькій області у 2000–2013 рр. Проаналізовано вплив цих дійств на майстерність учасників та формування у них і глядачів нового світовідчуття в умовах демократизації суспільства. Узагальнено новітній досвід реалізації режисерських задумів, а також намічено шляхи розв'язання існуючих проблем.

Ключові слова: всеукраїнський, культура, мистецтво, міжнародний, народна творчість, Поділля, театр, філармонія.

Із проголошенням незалежності України докорінно змінилася практика підготовки і проведення такої випробуваної часом форми морально-естетичного виховання людей, як культурно-мистецькі фестивалі. Адже нині ми працюємо за новими світоглядними засадами, формуючи та плекаючи у людей нове світовідчуття. Звільнившись від багаторічного впливу компартійної ідеології, постійних цензурних утисків, командно-адміністративного впливу чиновників, згадані дійства стали справді народними, яскравими проявами демократизації суспільства, зберігання і розвитку кращих національних традицій, що утверджують християнські ідеали, добрі смаки, прагнення до самовдосконалення.

Ця стаття – одна з перших спроб услід за відомими дослідниками

П. Слободянюком, Л. Баженовим, О. Ільїнською, Т. Стан та іншими узагальнити набутий досвід фестивального руху на Хмельниччині в умовах сучасного соціокультурного простору, розкрити проблеми, намітити шляхи її розв'язання, що й визначає її мету та дослідницькі завдання. Крім того, наукове осмислення окресленої теми нині перебуває лише на початковій стадії, що аж ніяк не сприяє поширенню кращих набутиків, недопущенню прикрих помилок і на рівні країни, і в різних регіонах. Тому дослідження практики проведення культурно-мистецьких фестивалів, зокрема в регіональному аспекті, є одним з актуальних завдань сучасної культурології.

Слово "фестиваль" походить, як відомо, від французького festival – веселий. Словник іншомовних слів із "Бібліотеки державного службовця" тлумачить цей термін як "огляд найкращих досягнень мистецтва" [18, 932]. Академічний "Словник української мови" подає значно ширшу дефініцію фестивалю: це – "масове свято, на якому показують досягнення певного виду мистецтва; показ, огляд якого-

небудь виду мистецтва" [19, 580]. Саме таке визначення цілком прийнятне у контексті нашої статті. Щоправда, за роки незалежності акцент перемістився з першої частини наведеної дефініції на другу; іншими словами, ми перейшли від масовості (точніше – псевдомасовості), що була характерною для соціалістичного ладу, до забезпечення належної якості кожного заходу. Це стосується і пропонованих творів, і рівня виконавської майстерності, якщо йдеться, наприклад, про серйозну музику, естраду чи театр.

"Здійснюючи невеличкий екскурс в історію, доцільно зазначити, що протягом радянського періоду для очільників управління культури Хмельницької області, як і для відповідних діячів усієї УРСР, найважливішим у реалізації фестивальної політики правлячої комуністичної партії було не допустити ідейних промахів у формуванні репертуару, що могло закінчитися звинуваченнями в "українському буржуазному націоналізмі", домогтися якнайбільшої масовості навіть за рахунок приписок. Старше покоління пам'ятає лозунги на зразок "Мистецтво належить народів", "Кіно – найважливіше з мистецтв", що увінчували сцени і клубів, і будинків культури, й інших закладів, де виступали як професійні митці, так і учасники художньої самодіяльності. Щодо останніх, то до чималої їх частини керівні органи застосовували ті чи інші засоби впливу – так звані моральні й матеріальні стимули, що спонукали простих людей виходити на сцену не за велінням серця, а для "галочки" у звіті чиновника. І основним критерієм при визначенні переможців було не те, "як звучало", а "що звучало"."

Демократизація суспільства після 1991 року позитивно позначилась і на сфері культури й мистецтва, зокрема на практиці підготовки та проведення фестивалів.

Як цілком слушно зазначили П. Слободянюк та О. Жалюк, зміни в умовах державної незалежності "дали відчутний поштовх розвитку національної свідомості і самосвідомості народу, його історичних етнокультурних витоків. Формуються нові духовно-культурні основи національно-культурного життя... Ці новітні духовно-культурні тенденції пов'язані, насамперед, з процесами демократизації, а також зростанням ролі релігії в духовному житті людей та її впливу на їхню свідомість, моральні ідеали. З іншого боку, змінюються офіційні підходи і пошуки шляхів розвитку культурно-освітньої роботи..." [12, 357].

На початку поглянемо детальніше на ситуацію в професійному мистецтві, яке на Поділлі презентує насамперед колективи філармонії, двох обласних театрів (академічного музично-драматичного ім. М. Старицького і театру ляльок) та єдиного в Україні муніципального театру моно-вистав "Кут", а також славнозвісного державного академічного ансамблю пісні й танцю "Козаки Поділля" під орудою народного артиста України Миколи Балемі, без якого важко уявити солідні дійства. Звичайно, охопити все неможливо, адже загальна кількість міжнародних, всеукраїнських, обласних та інших фестивалів на Поділлі щорічно сягає сотні, тому зупинимося на основних.

Значне місце у концертній діяльності обласної філармонії займають фестивалі органної і камерної музики та міжнародні фестивалі камерної музики "Хмельницький камер фест". Ці дійства стали знаковими для мистецького життя не тільки Хмельниччини, а й усієї України.

Перший Подільський фестиваль органної і камерної музики, який філармонія провела в листопаді-грудні 2000 року, був присвячений 30-річчю органного мистецтва України, 10-річчю органного залу філармонії та 90-річчю Арсенія Котляревського – натхненника зародження органного мистецтва на Хмельниччині.

Авторами мистецького проекту "30 років органного мистецтва в Україні" стали професійні органісти – заслужений діяч мистецтв України Галина Булибенко та Орест Коваль.

У фестивалі взяли участь: Ганна Мокрова (Луганськ), заслужені діячі мистецтв України Галина Булибенко (Київ) і Георгій Курков (Вінниця), дипломанти Міжнародного конкурсу Ольга Дмитренко та Ірина Харечко, Валерій Коростельов (усі – Київ), Володимир Самохвалов (Дніпропетровськ), Ірина Фурман (Одеса), Наталія Молдован (Хмельницький), артисти нашої філармонії лауреат обласної премії імені Т. Г. Шевченка Валентина Щур (скрипка), Тетяна Ковтуненко (сопрано), заслужена артистка України Марія Ясіновська (сопрано).

Наступні п'ять фестивалів відбулись у 2001–2006 роках.

2009 року численних гостей скликав Відкритий фестиваль органної та камерної музики, а в 2011 році – Міжнародний органний фестиваль [6].

Однією з основних подій концертної діяльності філармонії є міжнародний фестиваль камерної музики "Хмельницький камер фест" [11], що закріпив за собою чільне місце і значення не тільки в музичній культурі Хмельниччини, а й є високим музичним надбанням нашої держави. Ініціатор і організатор таких авторитетних мистецьких форумів – директор філармонії, кандидат мистецтвознавства Олександр Драган. Останній за часом з фестивалів відбувся 9–10 березня 2013 року. Мета цих заходів – широка пропаганда класичного та сучасного музичного успадкування, активне розширення кола прихильників камерної музики, приваблення їх високим рівнем професійної майстерності та музично-виконавської культури учасників фестивалю.

Можна без перебільшення стверджувати, що виступи зарубіжних і вітчизняних музикантів, їх спілкування і взаємозбагачення досвідом успішно виконують своє над завдання: популяризація української музики у світовому просторі.

Сказане підтверджує сам перелік учасників фестивалю, серед яких: лауреати міжнародних конкурсів Л. Бірюкова (флейта, Німеччина) та К. Ріттер (рояль, Німеччина), диригент Д. Злотник (Лит-

ва), камерний оркестр Хмельницької обласної філармонії (керівник О. Драган), лауреати міжнародних конкурсів О. Полянський (рояль, Німеччина) і М. Кішіма (скрипка, Японія), Л. Футорська (скрипка), Т. Менцінський (віолончель), М. Драган (фортепіано), національний ансамбль солістів "Київська камера-та" (керівник – народний артист України В. Матюхін), народна артистка України Н. Матвієнко (вокал), заслужена артистка України Б. Півненко (скрипка), лауреати міжнародних конкурсів: Б. Галасюк (гобой), Д. Таванець (фортепіано), А. Тучапець (альт), А. Матвієнко (вокал), ансамбль "Pro-et-kontra" (Україна), заслужений діяч мистецтв України, композитор В. Камінський, заслужена артистка України О. Рапіта (рояль), Хмельницький муніципальний камерний хор (керівник – заслужений діяч мистецтв України І. Цмур), фортепіанний дует: лауреати міжнародних конкурсів Ю. Божик та Г. Панкова (рояль), лауреати міжнародних конкурсів Г. Блажей (флейта, Польща) і Т. Кабан (рояль, Польща), ансамбль "Flautando" Хмельницької обласної філармонії у складі лауреатів міжнародних конкурсів О. Малик (скрипка) і Т. Малика (флейта), М. Заводного (гітара), лауреати міжнародних конкурсів А. Савицька (скрипка, Швейцарія) та Я. Дзялак (скрипка, Швейцарія), фортепіанний дует: С. Чо (м. Вашингтон, США) та П. Замора (м. Сантьяго, Чилі), Ю. Успенська (вокал, м. Київ), І. Рябчик (фортепіано, м. Київ), Студентський симфонічний оркестр Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка (керівник – заслужена артистка України З. Остафійчук), Галицький камерний хор (керівник – народний артист України В. Яценяк), диригент – народний артист України М. Скорик, соліст Національної опери України М. Губчук (баритон), концертмейстер А. Тітович (обидва – м. Київ), композитор О. Саратський (фортепіано), Академічний симфонічний оркестр Хмельницької обласної філармонії (керівник – заслужений діяч мистецтв України С. Леонов), диригент С. Дельті (м. Рим, Італія), лауреат міжнародних конкурсів О. Набіулін (фортепіано, Росія), народна артистка України М. Ясіновська (вокал), заслужена артистка України Н. Молдован (орган), балетна група "ПаГрав", диригент – заслужений діяч мистецтв України Г. Курков (м. Вінниця), камерний оркестр (м. Клайпеда, Литва), керівник М. Бакус, народна артистка України Л. Шутко (скрипка), заслужений діяч мистецтв України, композитор О. Козаренко (фортепіано), У. Шьонхальс (вокал, Німеччина), І. Созанський (фортепіано), диригент – народний артист України Ю. Луців, лауреат і дипломант міжнародних конкурсів М. Гумецька (фортепіано), Молодіжний академічний симфонічний оркестр "INSO-Львів", диригент – заслужений артист України В. Сивохіп, вокально-інструментальний ансамбль "Товтри", О. Муха (вокал, скрипка), струнний ансамбль "Quattro corde", заслужений артист Росії Ю. Богданов (фортепіано, Росія), Академічний камерний оркестр Чернівецької обласної філармонії (керівник П. Чеботов), Келвін Джонс (фортепіано, США), диригент – І. Вакуліна, заслужена артистка України Е. Чуприк (фортепіано), лауреат міжнародних конкурсів Андрій Карп'як (флейта).

Популяризації театрального мистецтва, обміну творчими здобутками, розвитку і збагаченню традицій національної культури, розширенню культурних зв'язків, сприянню інтеграції національного театрального мистецтва у світовий культурний простір слугує регіональний театральный фестиваль "На краю осені з Мельпоменою". Він започаткований у 2007 році [13] та відбувається на великій і малій сценах Хмельницького обласного академічного музично-драматичного театру ім. М. Старицького, який очолює вмілий організатор, заслужений працівник культури України Петро Данчук. Із його приходом на посаду генерального директора театр запрацював у новому ритмі, почав приємно дивувати шанувальників Мельпомени прем'єрами. Якщо раніше їх відбувалося за сезон одна-дві, то протягом останнього часу це число зросло до десяти. Як підмітила всеукраїнська преса [5], рекордом стало й те, що впродовж минулого сезону зіграно майже дві з половиною сотні вистав, більш як учетверо поліпшилися фінансові показники, запрацювала мала сцена. Театру цілком заслужено присвоєно звання академічного, а найменування на честь українського корифея М. Старицького зобов'язує ще вище піднімати планку успіхів.

Навіть у нинішніх складних для всієї країни фінансових умовах колектив спромігся 27 жовтня–2 листопада 2013 року належним чином прийняти гостей регіонального фестивалю "На краю осені з Мельпоменою". Його учасникам були митці з семи театрів: Волинського, Закарпатського, Львівського, Тернопільського, Хмельницького і Чернівецького обласних Музично-драматичних та Львівського міського драматичного імені Лесі Українки. Це одна з небагатьох у сучасній Україні мистецьких акцій, які мають на меті підтримати молодих режисерів, сучасних драматургів, художників, композиторів, акторів. Після кожної вистави відбувалися зустрічі з тим чи іншим колективом, під час яких учасники фестивалю, члени журі та інші фахівці у присутності представників ЗМІ детально обговорювали чергову виставу.

На закінчення фестивалю традиційно відзначено кращі спектаклі, відзнаки отримали і режисери, і сценографи, й актори, і музиканти. Яскраве багатогранне дійство, без сумніву, утвердило імідж Хмельницького як європейського театрального міста, авторитет його театру.

Однак фестиваль "На краю осені з Мельпоменою", в якому я брала участь як член журі, висвітлив і низку проблем. Зокрема, не могли залишитися непоміченими певні провали в реалізації наскрізного режисерського задуму, концепції того чи іншого спектаклю, у його темпоритмі, коли певні мізансцени дисгармонують між собою. Окремі режисери, переглянувши в інтернеті вистави за наміченою до постановки п'єсою, запропонували глядачам "спечений" нібито за власним рецептом "пиріг", але з уже відомою "начинкою". Маю на увазі реалізацію задуму, манеру гри виконавців, "обживання" декорацій. Болючим питанням для деяких акторів залишається і чистота та чіткість сценічної мови.

Чи не найбільш проблематичні стосунки режисерів із сучасними українськими драматургами. Як цілком слушно зауважив один із них, член журі фестивалю "На краю осені з Мельпоменою", заслужений діяч мистецтв України, член Національної спілки письменників України, головний редактор журналу "Літературний Тернопіль" Богдан Мельничук, "набили оскому різнополярні твердження: режисерів – про те, що нема з чого вибирати, бо тексти, які пропонують драматурги, не витримують жодної критики (але цілком варті постановок нові п'єси є, українські драматурги отримують призи на літературних конкурсах, у т. ч. щорічно на міжнародному "Коронація слова"); а драматургів – про те, що їхніх п'єс у театрах не тільки не ставлять, а й навіть не читають. Розірвати це зачароване коло не спроможне й Міністерство культури України, позаяк, згідно із законодавством, театри самі формують репертуарну політику" [16].

Цілком погоджуємося з твердженням відомого організатора театральної справи, науковця, кандидата мистецтвознавства, професора, народного артиста України Л. Данчука стосовно формування репертуару. Зокрема, в тому, що переважання у ньому творів зарубіжних авторів – показник нездорової тенденції [3, 79]. Тільки-но театри отримали свободу і їм перестали диктувати, що ставити, всі кинулися смакувати західну драматургію – мовляв, саме там новий театр, саме звідси можна запозичити порятунок від власного творчого банкрутства. А запорука успіху, на моє переконання, – у розумно-пропорційному поєднанні зарубіжних та українських творів, постановці п'єс і класиків, і нинішніх авторів. Саме тому один із наступних фестивалів "На краю осені з Мельпоменою", які ми вирішили проводити раз на два роки, плануємо присвятити сучасній українській драматургії, її сценічній інтерпретації.

Хмельницький обласний театр ляльок спільно з управлінням культури обласної державної адміністрації започаткував у 2003 році міжнародний фестиваль-лабораторію театрів ляльок "Дивень". Його мета – популяризація цього виду мистецтва, обмін творчими здобутками та підвищення професійної майстерності акторів, режисерів, художників, технологів театрів відповідного профілю.

На високому організаційному рівні було проведено чотири фестивалі, на яких своє мистецтво презентували 45 театрів з України, Росії, Білорусі, Молдови, Польщі, Ізраїлю, Литви [2].

Завдяки фестивалю ляльок театр розширив коло друзів та прихильників, збагатився творчим і технологічним досвідом. А жителі Хмельницького й області отримали можливість відкрити для себе чарівний світ "граючих" ляльок або краще пізнати його. Цьому сприяв різножанровий репертуар кращих вистав театрів з Києва, Вінниці, Луцька, Львова, Полтави, Рівного, Сімферополя, Черкас, Москви, Санкт-Петербурга, Іваново, Краснодара, Курганна, Тули, Бреста, Вітебська, Гродно, Мінська, Кишинєва, Вальбжиха, Тель-Авіва, Панєвежиса.

На лабораторіях були проведені майстер-класи для технологів театру ляльок, які обмінювалися досвідом і професійними секретами. Для акторів організатори запропонували майстер-класи з ритміки, пластики, сценічного руху, техніки ляльководіння, на які запрошували провідних спеціалістів у своїх галузях. Для режисерів заняття проводили відомі критики та мистецтвознавці з Києва, Львова, Харкова, також нормою стало обговорення показаних вистав.

Міжнародний фестиваль-лабораторія театрів ляльок "Дивень" за своїм лабораторним напрямком і завданнями є абсолютно оригінальним на фестивальному мапі України. Вже надійшло багато пропозицій від цікавих театрів, і ми сподіваємося, що у вересні 2014 року до Хмельницького на чергове свято справді високого мистецтва зберуться провідні театри України й зарубіжжя.

Також чимало гостей, у т. ч. закордонних, збирають фестивалі "Розкуття", які організовує у монотеатрі "Кут" його керівник заслужений артист України Володимир Смотровитель. У 2013 році відбувся вже 19-й такий огляд робіт митців цього складного жанру [14; 17; 10; 7].

Щодо інших професійних і аматорських колективів та виконавців, то й для них своєрідним критерієм майстерності стали творчі заходи міжнародного, всеукраїнського та обласного значення, з яких найбільш вагомими та змістовними є фестивалі й свята. Серед них наймасштабніші: міжнародний фестиваль національних культур "Острів семи скарбів" у Кам'янці-Подільському [1], всеукраїнські: фестиваль-конкурс бандурного мистецтва "Золоті струни" [15], свято народного костюма "Жива традиція", регіональні: фестиваль духової музики "Сурми Поділля", етнофестиваль "Болохівські гостини" у місті Старокостянтинові, фестиваль-конкурс хореографічних колективів "Золоте коло" у м. Шепетівка, регіональний фестиваль-конкурс "Душа землі моєї".

Щодо останнього, то він відбувається у мальовничому курортному містечку Сатанів Городоцького району – краї древніх Волхвів – і є значною подією на Хмельниччині. З різних областей України сюди приїздять фольклорні, хореографічні колективи й народні музики, щоб подарувати свій талант як жителям Городоцького району, так і відпочивальникам із Росії та України. Під час фестивалю тривають виставки художніх виробів майстрів народного мистецтва, концертне дійство "Мистецьким перевеслом віншуємо наш край", конкурс фольклорних гуртів, туристичні змагання, етномайданчики, свято народної кухні, майстер-класи подільського танцю, фестивальний подіум "Українська вишиванка", а завершується все це грандіозним гала-концертом фестивалю.

Знаковою подією в культурно-мистецькому житті Хмельниччини, що свідчить про повернення до чистих джерел народної творчості, став Всеукраїнський фестиваль-конкурс бандурного мистецтва "Золоті струни", який відбувся в Хмельницькому в квітні 2012 року. Учасниками дійства були 55 талановитих бандуристів із тринадцяти областей України. У ході заходу проведені урочисте відкриття і

святковий концерт, концерти учасників дитячих музичних школах міста, конкурсні прослуховування, майстер-класи й завершальний гала-концерт. Фестиваль-конкурс, безперечно, посприяв розвитку бандурного мистецтва області та України в цілому, обміну педагогічним досвідом викладачів бандури спеціалізованих навчальних закладів і, зокрема, зростанню виконавської майстерності учнів-бандуристів дитячих музичних шкіл та студентів музичних училищ.

Свою значимістю і колоритом вирізнялося Всеукраїнське свято народного костюма "Жива традиція", яке у 2013 році було проведене в області вперше. Під час святкового дійства успішно відбулися: виставка-ярмарок народного одягу та прикрас із дванадцяти областей України, виставка шести колекцій етноодягу з Чернівців, Києва, Хмельницького та персональні вернісажі сучасного національного одягу представників п'яти областей України. Здійснено сценічний показ дванадцяти колекцій сучасного одягу з етномотивами. Художня частина свята була доповнена концертними виступами творчих колективів з Тернопільської, Хмельницької та Рівненської областей.

Цікаве явище культурно-мистецького життя краю – регіональний етнофестиваль "Болохівські гостини" [8], що 22 вересня 2013 року вже вдруге відбувся у м. Старокостянтинові. Цей культурно-мистецький проект став неповторним явищем на теренах України, піднявши історичний пласт забутої держави, яка в XI–XIII ст. існувала на території сучасної Старокостянтинівщини – Блохівщини.

Організатори фестивалю мають на меті відтворити історичну пам'ять нашого краю, розкрити перед всіма його велич, долучити всіх до невмирущого джерела народної творчості, яка сьогодні трансформується у сучасному мистецтві, але її коріння – в нашій пам'яті. На святі були представлені ремісничі цехи (ковальство, гончарство, ткацтво, зброярство та ін.) Також цього дня на великій фестивальной сцені виступали зірки world-music, фольклорні колективи, виконавці сучасного та народного спрямування, хореографічні колективи, троїсті музики та колективи, в основі репертуару яких – народна творчість. Це виконавці з Хмельниччини та інших областей України, на території яких була древня Болохівщина.

Також у Старокостянтинові проведено регіональний фестиваль духової музики "Сурми Поділля". Участь у ньому взяли провідні духовні оркестри області та гості з Тернопільської, Житомирської, Рівненської та Вінницької областей.

Унікальним культурно-мистецьким середовищем традиційно є древній Кам'янець-Подільський. У місті щороку проводять близько 460 фестивалів, свят, концертів, інших культурно-мистецьких заходів, у яких беруть участь понад 380 тисяч глядачів. Ці заходи – оригінальний симбіоз фольклору, сучасного мистецтва та шоу. Тут проходять, зокрема, міжнародний фестиваль національних культур "Острів семи скарбів", в ході якого відбуваються паркур-шоу і мега-дискотека "Global-Gj-fest", парад феєрверків і козацькі забави, а ще – шоу повітряних куль "Назустріч сонцю" [9]. А ще – фестиваль одружень "Весільна фортеця", фестиваль середньовічної культури "Форпост", історичні фестивалі "Брама часу", "Остання столиця", дитячий хореографічний фестиваль "RADEYA", фестиваль вуличного мистецтва "Республіка", "Фестиваль розваг "Аквадром", "Лютневі пригоди" та ін. Сотні позитивних відгуків із різних регіонів викликав організований також у Кам'янці-Подільському в 2010 році перший всеукраїнський фестиваль вільних людей "Free Hummans Fest" [4]. Вкладаючи у фестиваль затрати на внесок 20–30%, міська влада стимулює бізнесменів до співфінансування, що вимірюється не десятками, а сотнями тисяч гривень щороку.

У 2012 році відновлено проведення обласного фестивалю танцю "Золоте коло", який цього разу відбувся в Шепетівці. У дивовижно барвистому танцювальному колі поєдналися у вихорі танцю 20 колективів, які представили на цьому святі 60 танців, у тому числі українські народні, класичні, сучасні та бальні. Танцювальна мозаїка залишила незабутні враження у глядачів і отримала високу оцінку членів журі.

Разом із позитивними здобутками у фестивальной політиці краю бачимо і свої недоліки. Зокрема, через відомі всім об'єктивні причини, до яких, на жаль, долучилися й наші суб'єктивні. Не можна стверджувати про належну увагу управління культури, національностей та релігій облдержадміністрації до кіномистецтва. Незважаючи на фінансові труднощі, вітчизняний кінематограф усе-таки розвивається, не припинилося виробництво ні художніх, ні документальних фільмів. Щодо останніх, то певні напрацювання мають і любительські студії та окремі майстри на Поділлі. Отже, огляд того, що вони створили, був би аж ніяк не зайвим для підвищення їхнього рівня. Тим більше, що й багата історія, й динамічна сучасність краю – невичерпна криниця сюжетів для кінодокументалістики. Та й видатних людей, життєпис яких вартий відтворення на екрані, у нас було і є багато. Маю на увазі як митців – художників, акторів, письменників, так і виробничників, котрі навіть у наш складний час упевнено ведуть свої "кораблі", вміло обминаючи рифи ринкової економіки.

Стосовно художників, то вони теж потребують більше уваги і допомоги з боку нашого управління. Йдеться про організацію не тільки виставок і пленерів, що стали у нас традиційними, а й фестивалів образотворчого мистецтва, під час яких митці звітували б про свої здобутки, забезпечувалася б спадкоємність поколінь, тобто передача досвіду старших художників молодим. Отже, маємо налагоджувати тіснішу співпрацю з обласною організацією Національної спілки художників України. Сказане стосується і обласних організацій Національних спілок письменників і краєзнавців України; зокрема, більшої активності чекаємо від музею "Літературна Хмельничина", що теж міг би стати базою для проведення відповідних фестивалів, особливо для молодшого покоління, котре, як відомо, втрачає інтерес до книжки, плутаючись у сітях інтернету.

Ця стаття, зрозуміло, не претендує на вичерпність висвітлення теми, але, на нашу думку, все-таки дає змогу окреслити певні тенденції, зробити належні висновки з проаналізованого матеріалу, які, сподіваюся, будуть корисними не лише для нас, а й для керівних кадрів культури і мистецтва в інших областях.

Література

1. Гайдамашко В. І розлилась фестивальна повільність...: [про міжнар. фест. нац. культур "Острів семи скарбів", який пройшов у Кам'янці-Поділ.] / В. Гайдамашко, М. Гордичук, П. Гаврилюк // Кам'янець-Поділ. вісн. – 2010. – 8 жовт. – С. 8.
2. Гостинна Д. "Дивень" і чарівне свято театрів ляльок: [IV Міжнар. фест. ляльок відбувся у Хмельницькому] / Д. Гостинна // Поділ. вісті. – 2012. – 29 трав. – С. 3.
3. Данчук Л. Слов'янські театральні зустрічі (кінець ХХ – початку ХХІ ст.) / Л. І. Данчук, П. І. Данчук. – Житомир: Полісся, 2007. – 240 с. – С. 79.
4. Залуцька О. Кам'янець-Подільський заповнили вільні люди: [про перший Всеукр. фест. вільних людей "Free Humans Fest"] / О. Залуцька // Поділ. вісті. – 2010. – 19 жовт.
5. Козак І. Драма, що вийшла за рамки сцени / І. Козак // Голос України. – 2013. – 25 трав.
6. Козак І. Тут збираються органісти: [про міжнар. фест. органної музики у Хмельницькому] / І. Козак // Голос України. – 2011. – 5 листоп. – С. 12.
7. Мельник І. "Відлуння" без боротьби: ювілейн. десятиї міжнар. фест. моновистав "Вілуння" пройшов у монотеатрі "Кут" / І. Мельник // Поділ. вісті. – 2009. – 3 верес.
8. Мельничук К. На перехресті минулого та сьогодення: [про етнофест. "Болохівські гостини" в Старокостянтинові] / К. Мельничук // Молодь України. – 2011. – 20 верес. – С. 4.
9. Міркотан О. Колиска повітроплавання: [фест. повітроплавання у Кам'янці-Поділ.] / О. Міркотан // Подільянин. – 2009. – 16 жовт. – С. 1–6.
10. Пасічник Г. Кутівчани зібралися на "Розкутівський" вечір: [фест. мономистецтв "Розкуття" у м. Хмельницькому] / Г. Пасічник // Проскурів. – 2010. – 21 січ. – С. 14.
11. Салій І. Суцвіття камерних мелодій: 9–19 берез. в обл. філармонії проходив "Хмельницький камер-фест" / І. Салій // Проскурів. – 2013. – 21 берез. – С. 14; фото.
12. Слободянюк П. Я. Фестивалі, конкурси, свята на Поділлі: новітні пошуки в умовах незалежної України / П. Я. Слободянюк, О. П. Жалюк // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 357–368.
13. Слободянюк Т. "На краю осені з Мельпоменою", або Театральні побачення по-хмельницьки: [перший Поділ. міжрегіон. фест. сучасної укр. драматургії "Театральна осінь–2007, або На краю осені з Мельпоменою"] / Т. Слободянюк // Поділ. вісті. – 2007. – 13 груд.
14. Слободянюк Т. "Розкуття–2013": подільські акценти: [про Всеукр. фест. мономистецтв і його організатора В. Смотрового] / Т. Слободянюк // Поділ. вісті. – 2013. – 11 черв. – С. 5.
15. Слободянюк Т. Бандура: дзвін і подзвін: [у Хмельницькому пройшов Всеукр. фест.-конкурс бандур. мистецтва "Золоті струни"] / Т. Слободянюк // Поділ. вісті. – 2012. – 10 квіт. – С. 1, 6.
16. Слободянюк Т. Сім вечорів з Мельпоменою / Т. Слободянюк // Поділ. вісті. – 2013. – 12 листоп.
17. Слободянюк Т. У Хмельницькому – розкута Україна: [прийшов ХVІІІ всеукр. фест. мономистецтв "Розкуття"] / Т. Слободянюк // Поділ. вісті. – 2012. – 19 черв.
18. Словник іншомовних слів (Укл. Пустовіт Л. О., Скопненко О. І., Сютя Г. М., Цимбалюк Т. В.; за ред. проф. Любові Пустовіт. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с. – С. 932. – (Бібліотека державного службовця).
19. Словник української мови. Т. 10. Т–Ф/АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – К.: Наук. думка, 1979. – 660 с. – С. 580.

References

1. Haidamashko V. I rozlylas festyvalna povin...: [pro mizhnar. fest. nats. kultur "Ostriv semy skarbiv", yakyy proishov u Kamiansi-Podil.] / V. Haidamashko, M. Hordynchuk, P. Havryliuk // Kamianets-Podil. visn. – 2010. – 8 zhovt.
2. Hostynna D. "Dyven" i charivne sviato teatriv lialok: [IV Mizhnar. fest. lialok vidbuvsia u Khmelnytskomu] / D. Hostynna // Podil. visti. – 2012. – 29 trav. – S. 3.
3. Danchuk L. Slovianski teatralni zustrichi (kintsia XX – pochatku XXI st.) / L. I. Danchuk, P. I. Danchuk. – Zhytomyr: Polissia, 2007. – 240 s. – S. 79.
4. Zalutska O. Kamianets-Podilskyi zapolonyly vilni liudy: [pro pershyi Vseukr. fest. vilnykh liudei "Free Humans Fest"] / O. Zalutska // Podil. visti. – 2010. – 19 zhovt.
5. Kozak I. Drama, shcho vyishla za ramky stseny / I. Kozak // Holos Ukrainy. – 2013. – 25 trav.
6. Kozak I. Tut zbyraiutsia orhanisty: [pro mizhnar. fest. orhannoi muzyky u Khmelnytskomu] / I. Kozak // Holos Ukrainy. – 2011. – 5 lystop. – S. 12.
7. Melnyk I. "Vidlunnia" bez borotby: yuvilein. desiatyi mizhnar. fest. monovystav "Vilunnia" proishov u monoteatri "Kut" / I. Melnyk // Podil. visti. – 2009. – 3 veres.
8. Melnychuk K. Na perekhresti mynuloho ta s hodennia: [pro etnofest. "Bolozhivski hostyny" v Starokostiantynovi] / K. Melnychuk // Molod Ukrainy. – 2011. – 20 veres. – S. 4.
9. Mirkotan O. Kolyska povitroplavannia: [fest. povitroplavannia u Kamiansi-Podil.] / O. Mirkotan // Podolianyn. – 2009. – 16 zhovt. – S. 1–6.
10. Pasichnyk H. Kutivchany zibralsia na "Rozkutivskyi" vechir: [fest. monomystetstv "Rozkuttia" u m. Khmelnytskomu] / H. Pasichnyk // Proskuriv. – 2010. – 21 sich. – S. 14.
11. Saliy I. Sutsvittia kamernykh melodii: 9–19 berez. v obl. filarmonii prokhodyv "Khmelnytskyi kamer-fest" / I. Saliy // Proskuriv. – 2013. – 21 berez. – S. 14; foto.

12. Slobodianiuk P. Ya. Festyvali, konkursy, sviata na Podilli: novitni poshuky v umovakh nezaleznoi Ukrainy / P. Ya. Slobodianiuk, O. P. Zhaliuk // Osvita, nauka i kultura na Podilli: zb. nauk. prats. – Kamianets-Podilskyi, 2010. – S. 357–368.
13. Slobodianiuk T. "Na kraiu oseni z Melpomenoiu", abo Teatralni pobachennia po-khmelnytsky: [pershyi Podil. mizhrehion. fest. suchasnoi ukr.. dramaturhii "Teatralna osin–2007, abo Na kraiu oseni z Melpomenoiu"] / T. Slobodianiuk // Podil. visti. – 2007. – 13 hrud.
14. Slobodianiuk T. "Rozkuttia–2013": podilski aktsenty: [pro Vseukr. fest. monomystetstv i yoho orhanizatora V. Smotryteli] / T. Slobodianiuk // Podil. visti. – 2013. – 11 cherv. – S. 5.
15. Slobodianiuk T. Bandura: dzvin i podzvin: [u Khmelnytskomu proishov Vseukr. fest.-konkurs bandur. mystetstva "Zoloti struny"] / T. Slobodianiuk // Podil. visti. – 2012. – 10 kvit. – S. 1, 6.
16. Slobodianiuk T. Sim vechoriv z Melpomenoiu / T. Slobodianiuk // Podil. visti. – 2013. – 12 lystop.
17. Slobodianiuk T. U Khmelnytskomu – rozkuta Ukraina: [pryishov XVIII vseukr. fest. monomystetstv "Rozkuttia"] / T. Slobodianiuk // Podil. visti. – 2012. – 19 cherv.
18. Slovník inshomovnykh sliv (Ukl. Pustovit L. O., Skopnenko O. I., Siuta H. M., Tsybaliuk T. V.; za red. prof. Liubovi Pustovit. – K.: Dovira, 2000. – 1018 s. – S. 932. – (Biblioteka derzhavnoho sluzhbovtisia).
19. Slovník ukraínskoi movy. T. 10. T–F/AN URSR, Instytut movoznavstva im. O. O. Potebni. – K.: Nauk. dumka, 1979. – 660 s. – S. 580.

Трунова И. Н.

Некоторые аспекты проведения культурно-художественных фестивалей в Хмельницкой области: начало XX века

В статье освещены основные тенденции проведения культурно-художественных фестивалей в Хмельницкой области в 2000-2013 годах. Проанализировано влияние этих действий на мастерство участников и формирование у них и зрителей нового мироощущения в условиях демократизации общества. Изучено новейший опыт реализации режиссерских замыслов, а также намечены пути решения существующих проблем.

Ключевые слова: всеукраинский, культура, искусство, международный, народное творчество, Подолье, театр, филармония.

Trunova I.

Some aspects of cultural festivals in Khmelnytsky Oblast: beginning of the XXI century

One of the major events live performances Philharmonic is an international chamber music festival "Khmelnytsky cameras fest". The latest of the festivals held March 9-10, 2013. The purpose of these measures – wide promotion of classical and modern musical inheritance, active expansion of the supporters of chamber music, attracting a high level of professional skill and musical performance culture festival.

Popularization of theater, sharing creative achievements, development and enrichment of the traditions of national culture, the expansion of cultural ties, promote national integration of theater arts in the global cultural space serves as a regional theater festival "At the edge of the fall of Melpomene". It was launched in 2007 and takes place on large and small stages Khmelnytsky Regional Academic Music and Drama Theatre. Starytsky, led by a skilled organizer, Honored Worker of Culture of Ukraine Petro Danchuk. Even in the current difficult for the country under financial team managed October 27 – November 2, 2013 due to receive guests Regional Festival "At the edge of the fall of Melpomene".

However Festival "At the edge of the fall of Melpomene", in which I participated as a panel member, and highlighted a number of problems. In particular, could not go unnoticed by some failures in the implementation of cross-cutting director of design, the concept of a performance in his temporytmi when certain scenes dysharmonuyut together. Some directors, viewing the Internet is scheduled to play at the play, offered viewers a baked for allegedly own recipe "cake", but already famous stuffed. I mean the implementation plan, style of play performers "obzhivanie" scenery. Painful issue for some actors left and purity and clarity of theatrical language.

Khmelnytsky Regional Puppet Theater in conjunction with the Department of Culture of the Regional Administration, established in 2003, an international festival of puppet theater laboratory "Diven". His goal – to popularize this art form, sharing creative achievements and professional development actors, directors, artists, technologists theaters corresponding profile. High organizational level four festivals were held, in which his art was presented 45 theaters from Ukraine, Russia, Belarus, Moldova, Poland, Israel, Lithuania.

International Festival of Puppet Theater Lab "Diven" in its area of laboratory tasks and is completely original festival on the map of Ukraine. Already received many offers of interesting theater, and we hope that in September 2014 to Khmelnytsky on holyday really high art will bring together leading theaters in Ukraine and abroad.

Also, many guests, including foreign collect festival "Rozkuttia" that organizes monoteatry "angle" of his head Honored Artist of Ukraine Volodymyr Smotrytel.

For other professional and amateur troupes and performers, and for them a kind of mastery criteria were creative activities of international, national and regional significance: International Festival of National Cultures "Island of the seven treasures" in Kamenetz-Podolsk, nationwide: festival bandura art "Golden Strings" holiday folk costume "Living tradition", Regional: Wind Music festival "Trumpets skirts" etnofestyval "Bolohivski feasting" in Starokonstantyniv festival dance groups "Golden circle" in Shepetovka, regional festival "The soul of my land".

Significant event in the cultural life of Khmelnytsky became Ukrainian festival of bandura art "Golden Strings", held in Brussels in April 2012.

Its significance and color vyriznyalosya All-Ukrainian folk costume holiday "Living Tradition", which in 2013 was held in the first time.

An interesting phenomenon of cultural and artistic life of the region – Regional etnofestyval "Bolohivski feasting" that September 22, 2013 for the second time took place in Starokonstantyniv. Also Starokonstantynovi held regional wind music festival "Trumpets skirts." Took part in the spiritual leading orchestras area and away from Ternopil, Zhytomyr, Rivne, Vinnitsa regions.

Unique cultural and artistic environment is an ancient traditional Kamenetz-Podolsk. The city annually spent about 460 festivals, celebrations, concerts and other cultural events, involving more than 380 thousand people. These

measures – an original symbiosis folklore, contemporary art and shows. There are, in particular, the international festival of national cultures "Island of the seven treasures " in which there parkour, shows and mega- disco "Global-Gj-fest", a parade and fireworks Cossack fun , and more – show balloons "Towards the Sun" . And yet – Festival Wedding " Wedding fortress", a festival of medieval culture " Outpost " historical festival " The Gates of Time", " Last Capital", a children's dance festival "RADEYA", a festival of street art "Republic ", "festival entertainment" Akvadrom "The February adventures" and others. Hundreds of positive reviews from various regions caused also organized in Kamenetz-Podolsk in 2010, the first national festival of free men "Free Hummans Fest".

In 2012 he resumed conducting regional dance festival "Golden Circle", which this time took place in Shepetovke.

Together with the positive achievements of the festival see the land policy and its drawbacks. In particular, due to objective reasons known to all , which, unfortunately, also joined our subjective. You can not argue about the proper attention control cultures, nationalities and religions RSA to cinema. Despite financial difficulties, the country's film nevertheless evolving, has not stopped producing any art or documentaries. For the latter, have been done and amateur studios and individual craftsmen on the tail.

With respect to the artists , they also require more attention and help from our government. It concerns not only the organization of exhibitions and plein air that we were traditional , but Fine Arts Festival, in which artists have reported on their achievements, be ensured continuity of generations, ie, transfer of experience of senior artists young.

Keywords: nationwide, culture, art, international, folk, skirts, theater, philharmonic.

УДК 130.2 + 124.4

Кірієнко Анастасія Олександрівна
аспірантка

СПІВВІДНОШЕННЯ ІСТОРИЧНОГО ЧАСУ ТА ТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ: АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ

Стаття присвячена питанню взаємодії історичного часу та творчого процесу як однієї з найактуальніших тем сучасності. В роботі аналізуються наукові теорії щодо співвідношення історичного часу та творчого процесу. Автор наголошує на тому, що формування творчого процесу знаходиться у взаємодії з навколишньою реальністю і безпосередній залежності від неї. Доводиться актуальність дослідження на сучасному етапі проблеми детермінації історичним часом творчого процесу, його безпосереднього впливу на формування, становлення та розвиток культури.

Ключові слова: творчість, творчий процес, історичний час, взаємодія, культура.

У науковій сфері ХХ – ХХІ ст. дедалі більшої актуальності набуває питання взаємозв'язку таких двох фундаментальних категорій, як історичний час та творчий процес, а також проблема детермінації творчого процесу історичним часом. Особливо у зв'язку з впливом останнього на розвиток та становлення людської культури. Актуальність цього питання цілком очевидна, адже на творчий процес впливає і соціальна дійсність, і політична ситуація певного історичного періоду. Отже, вивчення взаємодії історичного часу і творчого процесу та безпосереднього впливу першого на кінцевий результат останнього є найбільш животрепетним питанням сучасності. Визначення аспектів взаємозв'язку творчого процесу та історичного часу відкриє нові можливості для аналізу сучасного стану культури, вивчення її взаємодії з соціальною реальністю.

На даному етапі, незважаючи на велику кількість наукових робіт, присвячених окремо як проблемі творчості, так і проблемі історичного часу, можна констатувати, що питання взаємодії цих двох категорій, що безпосередньо впливає на світогляд митця та формування мистецького продукту, залишається відкритим та практично не дослідженим.

Мета даної статті заключається, по-перше, у необхідності систематизації існуючих досліджень щодо співвідношення історичного часу та творчого процесу. По-друге, ґрунтуючись на вивченні праць, варто спробувати виявити закономірності впливу історичного часу на творчу сферу та творчий процес, окреслити подальші шляхи вивчення даного феномена.

Проблематика творчості є вічною та невичерпною темою наукових дискусій, що у всі часи і епохи була і буде актуальною, адже феномен творчості відноситься до тих загальноприйнятих соціально-духовних цінностей, без яких суспільство не може мати своєї неповторності, можливості сходження до найвищих вершин прогресу. Це духовна скарбниця соціуму, що допомагає розкрити і етапи становлення культури, і зміст людського буття. А творчий процес, як зауважує В. Откидач, – одне із найдивовижніших і загадкових явищ у нашому світі. "Здавалося б, ще недавно якихось думок, ідей, дій, явищ і предметів просто не існувало, а нині вони вже співіснують поруч з нами, і ми можемо переконатися в їх бутті" [7, 236].

Спроби пояснити та осмислити суть творчого процесу здійснювались протягом багатьох століть. Велика кількість мислителів та дослідників так чи інакше вивчали цей феномен і знаходили свої рішення проблеми та відповіді на запитання: що ж таке "творчість"? А з виникненням неklasичної онтології філософія все частіше наголошує на міждисциплінарності творчої проблематики. Все більш очевидними стають взаємозв'язки інших категорій гуманітарного поля знань з категорією творчості.